

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

III. Cur Atram bilem Hippocrates aquam interdum appellauerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

Quatuor tem-
perationum
genera.

Inde etiam est, vt non eadem sit corporum om-
nium temperatio & natura: sed quatuor planè
existât illorû genera, qua horû humorû quopiam
in corpore ceteris dominante, aut cholericâ, aut
sanguinea, aut phlegmaticâ, melâcholiâ nomi-
nâtur. Quod si vnus solum aut alter esset humor,
vnum aut alterum esset temperationis genus.

Quatuor ex-
crementorum
genera.

Inde quatuor excrementorum genera. Quorum
quodâ sunt prorsus terrea, vt feces, quæ per anum
mittuntur: alia humida & aquea, vt vrina, sudor,
sputus: alia aërea, vt vapores, qui ex sanguine ac
membra exhalant: quedam demum flaua, biliosa
& cholericâ, vt mucus, qui purgatur naribus.

Id verò in sanguine, qui aperta vena mittitur,
planius animaduertas. Nam vbi quieuerit, frigi-
diorque fuerit factus, hos omnes in eo separatos
humores apertè perspicies. Et si ad medicamentorum
vires atq. operationes cogitationem conuer-
teris, quædam videbis esse, quæ, quouis tempore
fumantur, pituitam purgent; alia, quæ flauam bi-
lem, alia, quæ atrâ, et si vni in-
flixeris, effluet tibi
sanguis. Deniq. de tota animalium vita & conser-
uatione ita posthinc ratiocinari. Animalium vi-
ta, nutritio, & conseruatio opus habet sanguine;

Quatuor hu-
morum neces-
sitas.

quoniam is calidus est & humidus, optimumque
vita subiectum & alimētum. Sed quoniam à per-
multis causis perpetuò siccaantur eorum corpora,
& interdum fit, vt externo deficiente alimēto, ex
longiorique inedia non adsit ea sanguinis copia,
quam adesse oporteret: quo melius animalium
vitæ prospiceretur, debuit aliquid aliud prouide-
re natura, quo & eorum membra sæpè humecta-
rentur, & vbi opus esset, sanguinis defectus tan-
tisper superetur. Hocq. est pituita, eam ob causam
dispersa per omnia membra. Opus quoq. fuit
acri quopiam & acido humore, qualis est atra bi-
lis; vt eo quasi stimulo excitaretur appetitio cibi.
Hæc enim acidorum & acrimæ vis & facultas est.
Postremò opus fuit cholera, quæ tum alimēti per
omnes partes distributionem, tum excremento-
rum inuulium, immò noxiarum expulsionem iu-
uaret. Sic quatuor hæc humoribus, sanguine, pi-
uita, & duplici bili, constituta sunt optimè cor-
pora nostra.

CVR ATRAM BILEM HYPPOC-
RATES AQUAM INTERDUM APPELLAUIT.

CAPVT III.

AT quidpiam est apud Hippocratem,
quod difficultatem parit. Is enim in li-
bro quidem de hominis natura hos ip-
sos humores cōmemorauit. Sed in lib.
de genitura, & in 4. de morbis non itè: verù san-
guinem, bilem, aquam, & pituitam. Aquæ nomine
atram bilem & humorem melâcholicum signifi-
carum fuisse; nō solum ex eo manifestū est, quod
aqua elementum est, nō humor, nec corpus mi-
stū, neque atra bilis alibi nominata potuit illis in
locis prætermitti. Verum etiam ex eo, quod in illo
ipso lib. 4. de morbis proprios illorû humorû fō-
tes indicans; Sanguini, inquit, fons est cor, pituitæ
caput, aquæ splen, bili locus folliculi in iecore: Et
rursum post exponens quomodo hic ipse humor
gignatur & purgetur, eum ad splenem trahi & in-
de purgari tradit. Splenem autem certum est atra

A bilis fontem & sedem esse. Ac demum post hæc
omnia humorem hunc grauisimum omnium esse
affirmat, alijque omnibus subfideret. Quod item
certum est melâcholiâ proprium esse.

At quid causæ fuit, cur humorem hunc sapien-
tissimus medicus aquam appellaret? Neque enim
si humores cum elementis compares, aquæ respō-
det melâcholiâ, sed terræ; aquæ autem pituita.
Quod tum ipse intellexit, tum post eum in Timeo
confirmauit Plato.

Ingenue fateor me nil habere, quod planè saris-
faciat. Hippocratem tamen video, dum horû hu-
morum generatione persequitur, reliquos existi-
masse, tum ex cibo, tum ex potu gigni atq. ad pro-
prias cuiusq. sedes trahi: melâcholiâ autem ex so-
lo potu. Sic enim habet; Aftero autem, vbi homò
bibit amplius, & corpus & splenem aquam in se-
ipsa trahere ex ventriculo; & que sequuntur. Pro-
pterea melâcholicum humorem aquam appel-
lauit. Tum quod potus generalis præsertim & ani-
malibus omnibus cōmunis, est aqua. Tum quod
ex multa aquæ potu splenicis obseruauit infesta-
ri magnopere, quasi ipsa melâcholiâ sit aqua; aut
certè hac materia & substantia plurimum augea-
tur. Humorem hunc quoque affirmauit nequa-
quam per supernas regiones purgari; sed per in-
fernas, ventrem & vetricam: perinde ac si aqua
quædam sit. Splenici namque omnes & melâ-
cholici plurimo abundant sero: Et quartanarij co-
piofissimè sudant & meuiūt. Frigidus enim est hu-
mor melâcholiâ; lienisque, iecoris, ventriculi &
vicinarum partium calorem exoluit. Quare in li-
bro de internis affectibus, & libro de externis, lie-
nosos præcipit idem ipse Hippocrates per vetricam
purgari. Carterum Aristoteles an non & ipse
serosum humorem aquam nominauit in 7. lib. de
animalium historia ca. 9. cum in fœminatam par-
tu aquam dixit subter vitem fusam ruptis mem-
branis effluere? Et in problemate 5. sect. 9. lienosis
scripsit sanguinem morbosum & aquosum fieri:
lienem scilicet vitio, qui melâcholicum humorem
cum sanguine permiscet; cumque impunior sit,
minus benè coquitur: Vnde aquosus sit, serosus,
& fluens.

QVO MODO IN IECORE
HUMORES QUATUOR GIGNANTUR.

CAPVT IIII.

EAm vt quatuor hosce humores certum
sit quatuor illis præcipuis; quas dixi, se-
dibus contineri: de prima tamen eo-
rum origine, & vt ita dicam, scaturigen-
ne, non item fortasse continet.

Quosdam in 2. lib. de naturalibus facultatibus
cap. 8. memorat Galenus existimasse eos omnes
nō in corporibus nostris primùm nasci, sed aper-
tos in cibis præexistisse. Non enim cogitarunt,
mel senibus ac frigidioribus naturis in sanguinem
mutari, iuuenibus ac calidioribus in flauam bi-
lem. Neque in eodem cibi genere ita euenire pos-
se, nisi intra copora nostra humores illi progri-
gnantur. Nam si cibus in seipso humores conti-
neret, eodem semper, & in omnibus corporibus,
& eodem modo procrearet.

Si igitur ex cibo intra corpus alterato gignuntur
omnes,